

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล

THE EDUCATION MANAGEMENT QUALITY DEVELOPMENT MODEL IN PROACTIVE LEARNING MANAGEMENT (ACTIVE LEARNING) BAN NONG TALAY SCHOOL

นายสมพร เพชรประพันธ์

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล 2) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล 3) เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล 4) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้ศึกษาแนวคิดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกรอบการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนบ้านหนองทะเล ปีการศึกษา 2567 จำนวน 10 คน นักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนบ้านหนองทะเล ปีการศึกษา 2567 จำนวน 138 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน ผู้ปกครองนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหนองทะเล จำนวน 78 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบวิเคราะห์เนื้อหา 2) แบบสอบถาม 3) แบบประเมินรูปแบบ 4) แบบประเมินก่อนและหลังการใช้รูปแบบ 5) แบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าลำดับสำคัญ ความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษารูปแบบและองค์ประกอบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล เพื่อนำมาয়กร่างรูปแบบการพัฒนาประกอบด้วย 5 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 สร้างความตระหนักและทางเลือกในการพัฒนา ขั้นที่ 2 ระดมความคิดและร่วมวางแผนพัฒนา ขั้นที่ 3 นำสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนา ขั้นที่ 4 ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินผล ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและขยายเครือข่าย

2. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก จากผลการวิเคราะห์ยังพบได้อีกว่าระดับสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าระดับสภาพการดำเนินงานทุกด้าน ความต้องการจำเป็น ในภาพรวมโดยมีค่า PNI_{modified} อยู่ระหว่าง 0.127-0.196 และมีความสำคัญเป็น 3 ลำดับแรก คือ ลำดับที่ 1 ขั้นสรุปและขยายเครือข่าย ลำดับที่ 2 ระดมความคิดและร่วมวางแผนพัฒนา ลำดับที่ 3 สร้างความตระหนักและทางเลือกในการพัฒนา

3. ผลการสร้างและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

4. ศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ก่อนการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความพึงพอใจต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง นักเรียน มีผลการประเมินโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้/ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้

ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ ได้แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือ ประสบการณ์ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 (ปรับปรุง 2560) และ สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและนโยบายด้านการจัดการศึกษา มีเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนรู้ พัฒนาตนเอง พัฒนางานในหน้าที่รับผิดชอบ ให้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

The objectives of this research paper are 1) to study the model and elements of the model of improving the quality of education management in terms of active learning management at Ban Nong Talay School 2) to study the operating conditions and desirable conditions of improving the quality of education management in the field of active learning management at Ban Nong Talay School 3) to create and develop a model for improving the quality of education management in the field of active

learning management at Ban Nong Talay School 4) to study the results of the development of the quality of education management in the field of active learning management at Ban Nong Talay School as a research to improve the quality of education. Teachers in grades 1-6 of Ban Nong Talay School for the academic year 2024 totaled 10 students. Grades 1-6 of Ban Nong Talay School for the academic year 2024 138 students of the Basic Education School Committee 7 members Parents of students in grades 4-6 of Ban Nong Talay School 78 people The tools used in the research were 1) content analysis, 2) questionnaire, 3) model assessment, 4) pre- and post-use assessment, and 5) satisfaction assessment. Data were analyzed using content analysis, percentage, mean, standard deviation. The results of the study showed that:

1. Results of the Study on the Forms and Elements of Education Quality Development in Proactive Learning Management (Active Learning) Ban Nong Talay School to draft a development model, consisting of: 5 The steps are: Step 1 Raising awareness and development options Step 2 Brainstorm and plan for development Step 3 Put into practice for development Step 4 Join the exchange of learning. and evaluate the results. Step 5 Finalizing and expanding the network

2. Results of the study on operational conditions and desirable conditions in improving the quality of education in proactive learning management (Active Learning) Ban Nong Talay School has an overall evaluation result. From the results of the analysis, it was also found that the level of desirable conditions The average was higher than the level of operating conditions in all aspects. Necessary Needs In the overall value. TRUNKS_{modified} In between 0.127-0.196 And it is important as 3 The first order is the first Finalizing and expanding the network, the second Brainstorm and plan for development and the third Raising awareness and development options

3. Results of Creating and Developing a Model for Improving the Quality of Education in Proactive Learning Management (Active Learning) Ban Nong Talay School has the most appropriateness, feasibility and usefulness.

4. Study on the Results of the Use of the Education Quality Development Model in Proactive Learning Management (Active Learning) Ban Nong Talay School 1) Using of before and after development models There is an overall evaluation at a very high level. When considered, it was found that before the implementation of

the education quality development model, the overall picture was at the highest level. 2) Satisfaction with the improvement of the quality of education management. Teachers, Basic Education Institution Committee ruler Students have overall assessment results. At the highest level.

Keywords: Education Quality Development Model, Proactive Learning Management

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: ฉ) วางเป้าหมายไว้ คือ มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs 8Cs) ดังนั้น ในการจัดการศึกษาจึงต้องบูรณาการให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวดที่ 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญ ของการจัดการศึกษา ให้เป็นไปตามความมุ่งหมาย สอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2557: 100-102) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือการจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและประโยชน์ ที่ผู้เรียนควรจะได้รับ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัว (Active Participation) และได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง

หลักสูตรสถานศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560-2579 ต้องเป็นหลักสูตร ที่ให้ความสำคัญกับความรู้เชิงบูรณาการ ช่วยให้ผู้เรียน เตรียมตัวเพื่อใช้ชีวิตในโลกที่เป็นจริง เน้น การศึกษาตลอดชีวิต เป็นการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะ และทัศนคติเชิงบวก มีความเชื่อมั่นและเคารพตนเอง มีความยืดหยุ่นและความตระหนักในสภาพแวดล้อมและสามารถใช้ ความรู้สร้างสรรค์ การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา ต้องมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ให้ครูสามารถบูรณาการความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้อมาใช้ ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการจัดการ เรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการคิด การได้รับการปรึกษาชี้แนะ การนำความรู้ไปใช้ การถอด

บทเรียน การสะท้อนคิด รวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น เกิดแรงบันดาลใจ เกิดทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการจัดการเรียนตามระดับช่วงวัย จะเห็น ได้ว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ต้องใช้ทั้ง การคิด การลงมือทำ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น ผู้เรียนไม่ได้อยู่ในฐานะผู้รับความรู้จากครูเท่านั้น แต่จะต้องเป็นผู้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัว (Active Participation) ซึ่งตรงกับความหมายที่ราชบัณฑิตยสถาน (2555: 10) ได้ให้ไว้ว่า การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) คือ กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีบทบาทในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวาและตื่นตัว ทิศนา ขัมมณี (2555: 14) ได้ขยายแนวคิดของ คำว่า “Active Participation” ไว้ว่า หมายถึงการมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัว ศัพท์ภาษาอังกฤษ คือ Active Participation หมายถึง การมีส่วนร่วมที่ผู้เรียนเป็นผู้จัดการกระทำต่อสิ่งเร้า (สิ่งที่เรียนรู้) มิใช่เพียงรับสิ่งเร้าหรือการมีส่วนร่วมอย่างเป็นผู้รับ (Passive Participation) เท่านั้น การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงได้สมควรเป็นการตื่นตัวที่เป็นไปอย่างรอบด้านทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์ เพราะพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กันและส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562: 4) สรุปว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) คือ การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด ขั้นสูง (Higher Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟัง ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน ตั้งคำถามและถาม อภิปรายร่วมกัน ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายในการยกระดับคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษานำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปสู่การปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบเพื่อสร้างสมรรถนะที่จำเป็น สำหรับศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้เรียน จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ค้นพบพรสวรรค์ ความสนใจ ความถนัดในอาชีพของตนเองด้วยการจัดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565: 2) แต่่นโยบายดังกล่าว ยังไม่สามารถนำสู่การปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2560: 16) กล่าวว่า การศึกษาที่ปรากฏในปัจจุบันยังผูกพันกับเนื้อหาสูง การจดและการท่องจำยังมีอยู่สูง การทดสอบความจำ ยังปรากฏอยู่ทั่วไป ในขณะที่กระบวนการคิด กระบวนการทำความเข้าใจกับมนุษย์ กระบวนการทำความเข้าใจตนเอง ยังมีอยู่บ้าง การสอน การติว การกวดวิชาในลักษณะการสรุปเนื้อหาสาระยังมีอยู่อย่างกว้างขวาง สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559: 9) เหตุผลสำคัญที่ผู้เรียนยังไม่สามารถเรียนรู้ในยุคใหม่ว่า การสอนส่วนใหญ่ยังเป็นรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งครูสอนเฉพาะ

ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริงด้วยการบรรยายและตำรา อีกทั้งผู้เรียนขาดทักษะการคิดและการเรียนรู้ด้วยตนเอง และทิสนา แชมมณี (2560: 256) ระบุว่าปัญหาที่เกี่ยวข้องกับครูและเป็นอุปสรรคต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จนั้นมีหลายประการ ได้แก่ ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เป็นงานหลักของครู คือ การเขียนแผนการสอนซึ่งมีสาเหตุสำคัญประการหนึ่ง คือ ครูออกแบบการสอนไม่เป็น เนื่องจากความรู้ของครูในหลักการสอน วิธีการสอน รูปแบบการสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ มีค่อนข้างจำกัด ด้านการปฏิบัติการสอน ครูส่วนใหญ่มีการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนของตนเอง โดยลดบทบาทของตนเองในการถ่ายทอดความรู้ แต่ก็ยังเป็นการปฏิบัติที่ทำโดยขาดความเข้าใจที่แท้จริงขาดความเข้าใจในโมทัศน์สำคัญ ๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่สอนและกระบวนการในการออกแบบการสอนทำให้การสอนยังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควรและด้านความช่วยเหลือทางวิชาการพบว่า ครูส่วนใหญ่ล้วนประสบปัญหาล้ำคล้ายคลึงกัน คือ เกิดความไม่กระจ่างทางวิชาการในเรื่องที่ตนเองทำอยู่มักทำให้การพัฒนางานติดขัดและหยุดชะงัก หากไม่มีผู้ใดสามารถช่วยให้ครูจัดความไม่กระจ่างนี้ได้ การพัฒนางานวิชาการก็จะไม่ก้าวหน้า นอกจากนั้น พบว่าครูถึงร้อยละ 66 ไม่มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

โรงเรียนบ้านหนองทะเล ได้กำหนดแผนการพัฒนาคณาภาพการจัดการศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และเพื่อให้การดำเนินการพัฒนาพัฒนาการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาการจัดการศึกษาครั้งนี้ ครูเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูจึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา มีแนวคิดในการพัฒนาครู ให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จึงได้ร่วมกับคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครอง กำหนดรูปแบบการดำเนินการพัฒนาคณาภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาคณาภาพการจัดการศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล
2. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาคณาภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล

3. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล

4. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล

การทบทวนวรรณกรรม

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นแนวคิดที่ผู้เรียนต้องลงมือกระทำมากกว่าการฟังและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูงนั้น การออกแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เลือกใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับสาระรายวิชา ลักษณะของผู้เรียน หรือขนาดและที่นั่งในห้องเรียน ต้องรู้จักการนำเทคนิคต่างๆ ในการจัดการเรียนรู้มาประยุกต์ ดังนั้นการสร้างความเข้าใจในหลักการแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ให้ครูผู้สอนตระหนักถึงวัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และได้ฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จะทำให้เกิดผลสูงสุด และหากครูผู้สอนมีรูปแบบในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จะช่วยให้มีความสะดวกในการจัดการเรียนรู้มากขึ้น เพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Instructional Model) คือลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบตามหลักแนวคิดทฤษฎีโดยประกอบด้วย กระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการจัดการเรียนรู้นั้นเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎี โดยที่รูปแบบจะต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบว่ามีประสิทธิภาพสามารถใช้เป็นแบบแผน ในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้นๆ (ทศนา แคมณี, 2557: 221)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562: 4) กล่าวว่าจัดการเรียนรู้ เชิงรุก (Active Learning) คือ การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์สังเคราะห์ ประเมินค่า ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟัง ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน ตั้งคำถาม และถามอภิปรายร่วมกัน ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้

โดยสรุป Active Learning เป็นการจัดการเรียนรู้แบบเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามสถานการณ์จริง ผู้เรียนได้แสดงความคิด วางแผนการปฏิบัติด้วยการระดมความรู้ ทักษะ เพื่อหาคำตอบหรือแก้ปัญหา ด้วยปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอน จะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
(Active Learning) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัย การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) ดำเนินการ 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษารูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล เพื่อนำมายกร่างรูปแบบการพัฒนา

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพการดำเนินงานและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล

ระยะที่ 3 การสร้างและพัฒนากระบวนการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล และนำร่างรูปแบบการพัฒนาดังกล่าว เสนอผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ นำมาแก้ไขและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และจัดทำเป็นรูปเล่มคู่มือการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเลที่สมบูรณ์

ระยะที่ 4 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล โดยนำไปทดลองใช้กับโรงเรียนบ้านหนองทะเล ปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วย ครูผู้สอน จำนวน 10 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 51 คน และนักเรียน จำนวน 79 คน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษารูปแบบและองค์ประกอบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล เพื่อนำมายกร่างรูปแบบการพัฒนา พบว่า ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 สร้างความตระหนักและทางเลือกในการพัฒนา ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) เสนอปัญหา ด้านการจัดการเรียนรู้ 2) เสนอแนวคิดการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ 3) กำหนดกรอบในการพัฒนา ด้านการจัดการเรียนรู้ ขั้นที่ 2 ระดมความคิดและร่วมวางแผนพัฒนา ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) กำหนดเนื้อหา/กิจกรรมในการพัฒนา 2) กำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย 3) กำหนดเวลาในการดำเนินการด้านต่างๆ (ปฏิทินการปฏิบัติงาน) 4) กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนา ขั้นที่ 3 นำสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนา ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) จัดทำ/พัฒนาหลักสูตรรายวิชาหรือระดับชั้นเรียน 2) ออกแบบการจัดการเรียนรู้ 3) จัดทำ/จัดหาสื่อการเรียนรู้ 4) สร้าง/พัฒนาแหล่งเรียนรู้ 5) สร้างเครื่องมือการวัดและประเมินผล 6) จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ขั้นที่ 4 ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินผล ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ร่วมสังเกตการปฏิบัติงานของครูผู้สอนด้านการจัดการเรียนรู้ 2) นำเสนอผลงาน/นวัตกรรมที่ใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ 3) แสดงความคิดเห็นต่อผลงานของเพื่อนครูหรือเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อพัฒนา ขั้นที่ 5 ขึ้นสรุปและขยายเครือข่าย (Summarize and expand the network) ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่

1) นำเสนอข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการสรุปผลการพัฒนาฯ 2) สรุปผลการพัฒนา 3) จัดทำรายงานเพื่อนำเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4) นำเสนอผลการพัฒนาเพื่อเผยแพร่ผลงาน

2. ผลการศึกษาศาภาพการดำเนินงานและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล พบว่า สภาพการดำเนินงาน มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก จากผลการวิเคราะห์ยังพบได้อีกว่าระดับสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าระดับสภาพการดำเนินงานทุกด้าน ความต้องการจำเป็น ในภาพรวมโดยมีค่า $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง 0.127-0.196 และมีความสำคัญเป็น 3 ลำดับแรก คือ ลำดับที่ 1 คือขั้นสรุปและขยายเครือข่าย ($PNI_{modified} = 0.196$) ลำดับที่ 2 คือระดมความคิดและร่วมวางแผนพัฒนา ($PNI_{modified} = 0.164$) ลำดับที่ 3 คือสร้างความตระหนักและทางเลือกในการพัฒนา ($PNI_{modified} = 0.160$)

3. ผลการสร้างและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ศึกษาผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าก่อนการใช้รูปแบบพัฒนาคุณภาพการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การประเมินความพึงพอใจต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง นักเรียน มีผลการประเมินโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษารูปแบบและองค์ประกอบการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล เพื่อนำมาয়ร่างรูปแบบการพัฒนา จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า รูปแบบและองค์ประกอบการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 สร้างความตระหนักและทางเลือกในการพัฒนา ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) เสนอปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ 2) เสนอแนวความคิดการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ 3) กำหนดกรอบในการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ ขั้นที่ 2 ระดมความคิดและร่วมวางแผนพัฒนา ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) กำหนดเนื้อหา/กิจกรรมในการพัฒนา 2) กำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย 3) กำหนดเวลาในการดำเนินการด้านต่างๆ (ปฏิทินการปฏิบัติงาน) 4) กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนา ขั้นที่ 3 นำสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนา ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) จัดทำ/

พัฒนาหลักสูตรรายวิชาหรือระดับชั้นเรียน 2) ออกแบบการจัดการเรียนรู้ 3) จัดทำ/จัดหาสื่อการเรียนรู้ 4) สร้าง/พัฒนาแหล่งเรียนรู้ 5) สร้างเครื่องมือการวัดและประเมินผล 6) จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ขั้นที่ 4 ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินผล ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ร่วมสังเกตการปฏิบัติงานของครูผู้สอนด้านการจัดการเรียนรู้ 2) นำเสนอผลงาน/นวัตกรรมที่ใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ 3) แสดงความคิดเห็นต่อผลงานของเพื่อนครูหรือเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อพัฒนา ขั้นที่ 5 ขึ้นสรุปและขยายเครือข่าย ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) นำเสนอข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการสรุปผลการพัฒนา 2) สรุปผลการพัฒนา 3) จัดทำรายงานเพื่อนำเสนอหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง 4) นำเสนอผลการพัฒนาเพื่อเผยแพร่ผลงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ สันติ อินทร์สุภา (2559: 262) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของรูปแบบเครื่องมือองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) โครงสร้างการบริหารของศูนย์เครือข่าย 4) คุณภาพการศึกษา ขอบข่ายภารกิจงานวิชาการ 5) กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม และ

2. ผลการศึกษาศาภาพการดำเนินงานและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล ผลการศึกษาศาภาพการดำเนินงานและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล อยู่ในระดับมาก จากผลการวิเคราะห์ยังพบได้อีกว่าระดับสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าระดับสภาพการดำเนินงานทุกด้าน ความต้องการจำเป็น ในภาพรวมโดยมีค่า $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง 0.127-0.196 และมีความสำคัญเป็น 3 ลำดับแรก คือ ลำดับที่ 1 คือขึ้นสรุปและขยายเครือข่าย ($PNI_{modified} = 0.196$) ลำดับที่ 2 คือ ระดมความคิดและร่วมวางแผนพัฒนา ($PNI_{modified} = 0.164$) ลำดับที่ 3 คือสร้างความตระหนักและทางเลือกในการพัฒนา ($PNI_{modified} = 0.160$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัย แสงสุน (2564: ค) การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยใช้การศึกษาชั้นเรียนร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการส่งเสริมความสามารถ ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู 2) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ 3) ทดลองใช้รูปแบบ 4) ประเมินรูปแบบ ผลการวิจัย

3. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล ในภาพรวมผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ารูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและผ่านเกณฑ์ที่กำหนด โดยขั้นที่ 1 สร้างความตระหนักและทางเลือกในการพัฒนาของรูปแบบมีระดับความเหมาะสมมากที่สุด ระดับความเหมาะสมรองลงมา ได้แก่ ขั้นที่ 2 ระดมความคิดและร่วมวางแผนพัฒนา ส่วนระดับความเหมาะสม ขั้นที่ 3 นำสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนา ขั้นที่ 4 ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินผล ขั้นที่ 5 ขึ้นสรุปและขยายเครือข่าย มีความเหมาะสมเท่ากัน ระดับความเป็นไปได้มากที่สุด คือขั้นที่ 4 ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินผล ระดับความเป็นไปได้รองลงมา ได้แก่ขั้นที่ 3 นำสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนา ขั้นที่ 1 สร้างความตระหนักและทางเลือกใน

การพัฒนา ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและขยายเครือข่าย ขั้นที่ 2 ระดมความคิดและร่วมวางแผนพัฒนา ตามลำดับ ระดับความเป็นประโยชน์มากที่สุด คือ ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและขยายเครือข่าย ระดับความเป็นประโยชน์รองลงมา ได้แก่ ขั้นที่ 1 สร้างความตระหนักและทางเลือกในการพัฒนา ขั้นที่ 3 นำสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนา ขั้นที่ 4 ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินผล ขั้นที่ 2 ระดมความคิดและร่วมวางแผนพัฒนา ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าแต่ละองค์ประกอบมีการดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน มีกระบวนการดำเนินการที่ชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดของ Brown and Moberg (1980, p. 16-17) ได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้นมาจากแนวคิด เชิงระบบ (System Approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Approach) กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 1. สภาพแวดล้อม (Environment) 2. เทคโนโลยี (Technology) 3. โครงสร้าง (Structure) 4. กระบวนการจัดการ (Management Process) 5. การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)

4. ศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล โดยนำไปทดลองใช้กับโรงเรียนบ้านหนองทะเล ปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วย ครูผู้สอน จำนวน 10 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 51 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 79 คน พบว่า

4.1 การประเมินก่อนและหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าก่อนการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของวารินทร์พร พันเพ็ญฟู (2562: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ Active learning ให้สำเร็จ พบว่าการจัดการเรียนรู้ Active learning เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ เรียนรู้และดำเนิน กิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ ชี้แนะ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและการนำเสนอข้อมูล ลักษณะการจัดการเรียนรู้ Active learning ผู้เรียนจะเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม สามารถบูรณาการความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ เรียนรู้และเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีรูปแบบและเทคนิคของการจัดการเรียนรู้ Active learning ผู้เรียนจะเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม สามารถบูรณาการความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ เรียนรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ เหมาะสมกับผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับครูสอน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์และความสำเร็จในการเรียน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ ใช้ทักษะ และเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหรือประกอบอาชีพในอนาคตและถือเป็นการจัดการเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

4.2 การประเมินความพึงพอใจต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง นักเรียน มีผลการประเมินโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ เชษฐชาย วรรณประพันธ์ (2564: บทคัดย่อ) วิจัยรูปแบบการบริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโรงเรียนลำพระเพลิงพิทยาคม โดยศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้หลังเรียน อยู่ในระดับมากขึ้น และมีความพึงพอใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาหลังการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

สรุปองค์ความรู้

จากการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล กำหนดไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างความตระหนักและทางเลือกในการพัฒนา (Awareness stage and development option) หมายถึง การสร้างความเข้าใจ ความจำเป็น และหาแนวทางพัฒนาของการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครอง ศึกษาข้อมูลของการจัดการศึกษาที่ผ่านมา ว่ามีอุปสรรค ปัญหาหรือความจำเป็นอย่างไรในการพัฒนา จัดลำดับความสำคัญของปัญหาและ ความต้องการพัฒนาและร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา ขั้นที่ 2 ระดมความคิดและร่วมวางแผนพัฒนา (A : Accumulate ideas and action plan) หมายถึง การร่วมกันของผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครอง ระดมความคิดและวางแผนการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้ เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล ให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดร่วมกัน ขั้นที่ 3 นำสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนา (Steps to practice for development) หมายถึง กระบวนการนำสู่การพัฒนาฯ การนำกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนการพัฒนาลู่การปฏิบัติ ด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล ขั้นที่ 4 ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินผล (Sharing and assessment) หมายถึง กระบวนการที่แต่ละฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครอง ร่วมประชุมเพื่อนำข้อมูลการปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ถึงผลที่เกิด ข้อสังเกตที่พบและข้อเสนอแนะในการพัฒนาซึ่งนอกจาก การสังเกตการปฏิบัติงานแล้ว สามารถตรวจสอบจากเอกสารและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันเป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและขยายเครือข่าย (Summarize and expand the network) หมายถึง การนำผลรวมการปฏิบัติงาน มาร่วมกันประเมินมาวิเคราะห์เพื่อสรุป และจัดทำรายงานไว้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาต่อยอดและนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเผยแพร่ผลงาน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา และสร้างเครือข่ายในการพัฒนาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1.1 จากกระบวนการวิจัย พบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โรงเรียนบ้านหนองทะเล ควรมีการดำเนินงานตามวิธีการเชิงระบบ และผู้บริหาร

สถานศึกษาควรเป็นผู้นำทางวิชาการและผู้นำความเปลี่ยนแปลง ควรสร้างความตระหนักและความรับผิดชอบ ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และให้การสนับสนุน เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) อย่างต่อเนื่อง จนเป็นวัฒนธรรมขององค์กร

1.2 การวางแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การระดมความคิดและร่วมวางแผนพัฒนา ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย ให้ชัดเจน เพื่อนำไปสู่ คุณภาพของนักเรียนและสถานศึกษา

1.3 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก นำสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนา ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ พัฒนาความรู้และทักษะการคิดขั้นสูงในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผล เน้นกระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้ไปสู่การสร้างผลงาน/ชิ้นงาน ควรมีการตรวจสอบ ความเข้าใจของผู้เรียนระหว่างเรียนอย่างต่อเนื่องและใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษาที่ทันสมัย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของ

กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ 2566. กรุงเทพฯ.

เชษฐชาย วรณประพันธ์. (2564). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

เชิงรุก (Active Learning) เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา. วิทยานิพนธ์. โรงเรียนลำพระเพลิง พิทยาคม.

ทิตนา แคมมณี. (2551). รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2552). ศาสตร์การสอน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์จำกัด.

_____. (2555). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี

ประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2557). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี

ประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2560). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี

ประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น

_____. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

วารินทร์พร พันเพ็ญฟู. (2562). “การจัดการเรียนรู้ Active Learning ให้สำเร็จ THE SUCCESS OF

ACTIVE LEARNING MANAGEMENT”, วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์). ปีที่ 9. (มกราคม-เมษายน).

สันติ อินทร์สุภา. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของศูนย์

เครือข่ายคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3.

วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ : นครสวรรค์.

สุคนธ์ สินธพานนท์. (2560). **ครูยุคใหม่กับการจัดการเรียนรู้ สู่การศึกษา 4.0**. กรุงเทพฯ : ศูนย์

หนังสือจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

สุรไกร นันทบุรณย์. (2560). “ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้แบบผสมผสานวิธี ห้องเรียนกลับด้าน พื้นที่

การเรียนรู้ และการเรียนรู้เชิงรุก”,วารสารห้องสมุด T.L.A BULETIN. ปีที่ 61. (กรกฎาคม – ธันวาคม) : 45-63.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). **แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริม**

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้. กรุงเทพฯ :

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). **รายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการ**

พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

_____. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579**. กรุงเทพฯ : สำนักงาน

ศึกษาธิการสภาการศึกษา.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2558). **คู่มือบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่ม**

เวลารู้”. กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.

_____. **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.**

2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุม

สหกรณ์และเกษตรกรแห่งประเทศไทย จำกัด.

อรรถัย แสงลุน. (2564). **การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก**

ของครูโดยใช้การศึกษาขั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัย

นเรศวร.